

Ejdulis, Anetta

Sejneńskie kramnice targowe

"Biuletyn Konserwatorski Województwa
Podlaskiego", 24, 2018, s. 193-198

Zdigitalizowano w ramach projektu pn. Budowa platformy "Podlaskie Czasopisma Regionalne", dofinansowanego z programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (umowa SONB/SP/465121/2020).

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Udostępniono do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ANETTA EJDULIS

Sejny

Sejneńskie kramnice targowe

Murowane sukiennice w Sejnach, zwane inaczej kramnicami, zostały zbudowane w latach 1828-1833 (1835?). Inicjatorem przedsięwzięcia był komisarz sejneński Stanisław Polkowski, który nakłonił miejscowych kramarzy do zabudowania placu trzema kolumnami. Plac, na którym miały stanąć, przedstawiał szpecący widok: *nie mogąc pochłonąć ulicznych ścieków wydzielając przy tym szkodliwe wyziewy organiczne*¹. W związku z tym podjęto prace osuszające teren, zasypując część placu i budując kanał odpływowy. Pierwotny projekt architektoniczny sporządzony został przez Mariusza Tryniszewskiego. Liczbę parceli handlowych pierwotnie planowanych na 30 z czasem zmniejszono do 21. Budynek wzniesiono na planie nieregularnej podkowy o ściętych narożnikach. W ich zewnętrznym trakcie znajdował się szeroki podcień wsparty na murowanych doryckich kolumnach, tworzących kolumnady z podcieniami. Pulpitowe dachy pokryto dachówką, zaś od wschodu niską attyką.

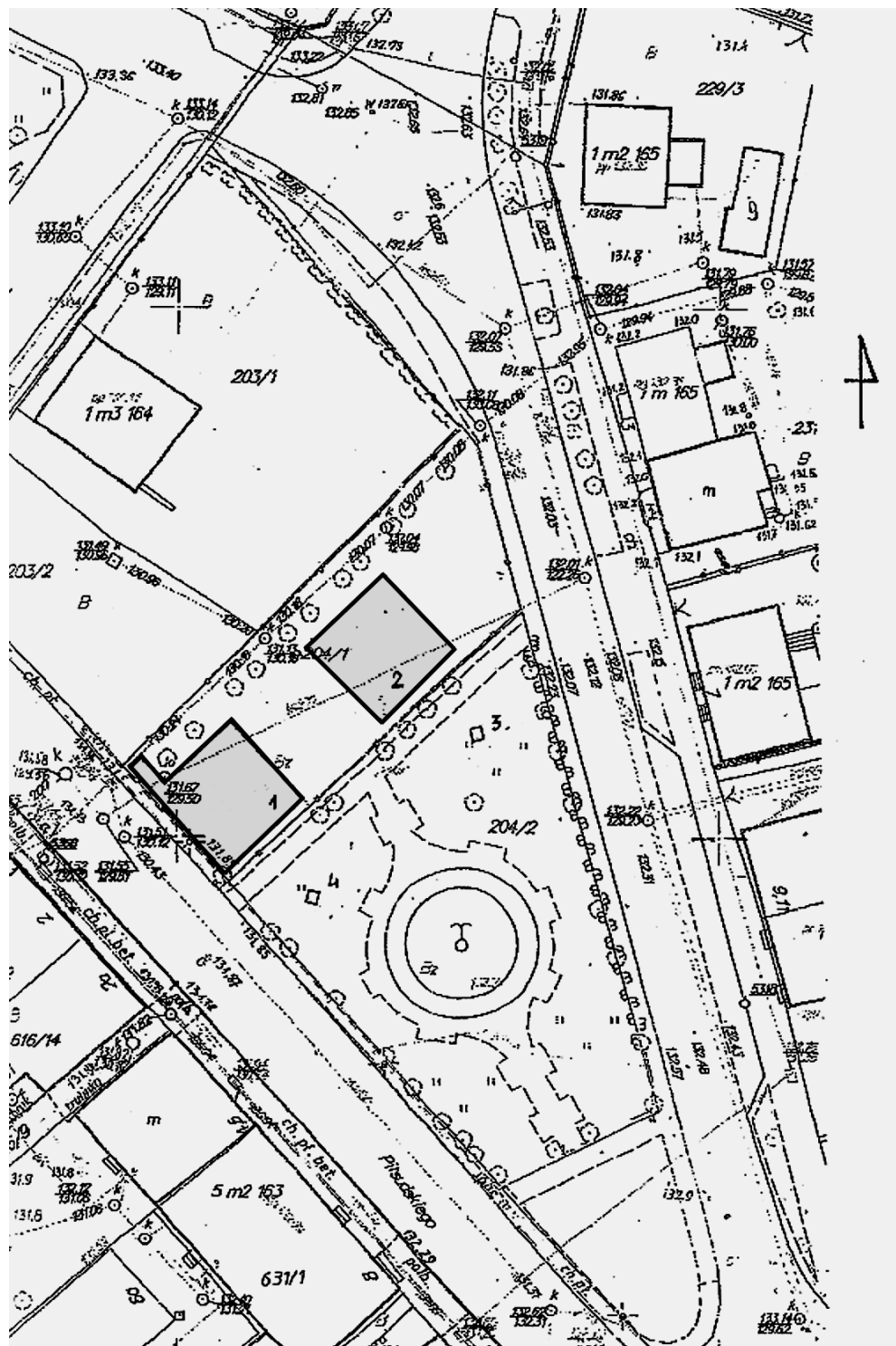
Działalność handlowa rozwijała się w budynku do wybuchu II wojny światowej. W czasie działań wojennych, w roku 1943, kramnice zostały spalone. Do roku 1944 uległy całkowitej rozbiórce. Po wojnie w tym miejscu stały tzw. jatki, a po założeniu parku zorganizowano plac zabaw dla dzieci².

Archeologiczne badania wykopaliskowe przeprowadzono w latach 2009-2010. Dokumentacja z badań wykopaliskowych (nr 3414, 3737) znajduje się w Delegaturze w Suwałkach Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Białymstoku. Celem badań było rozpoznanie zabytkowej przestrzeni w miejscu dawnej lokalizacji kramnic targowych na działkach geodezyjnych nr 204/1 i 204/2. Prace archeologiczne prowadzono w związku z planowaną odbudową obiektu. Badania finansowało Sejneńskie Towarzystwo Opieki nad Zabytkami. Łącznie przebadano około 2 ary powierzchni. Podczas badań stwierdzono zniszczenie znacznej części badanego terenu przez współczesne inwestycje. Stratygrafia przedstawiała się następująco:

Profil N:

I - humus - piasek drobnoziarnisty koloru czarnego z korzeniami traw (0,2 m)

II - piasek drobnoziarnisty koloru czarnego z gruzem ceglanym, kamieniami i materiałem zabytkowym (1,2 m)

Profil W:

I - humus - piasek drobnoziarnisty koloru szarego z korzeniami traw (0,2 m)

II - piasek drobnoziarnisty koloru ciemnobrunatnego z gruzem ceglany (do 0,4 m)

III - piasek pylasty koloru szarego z gruzem ceglany (0,3 m)

IV - piasek drobnoziarnisty koloru czarnego z soczewkami piasku koloru beżowego (0,5 m)

3-4. Sejny. Kramnice targowe przed i po pożarze.

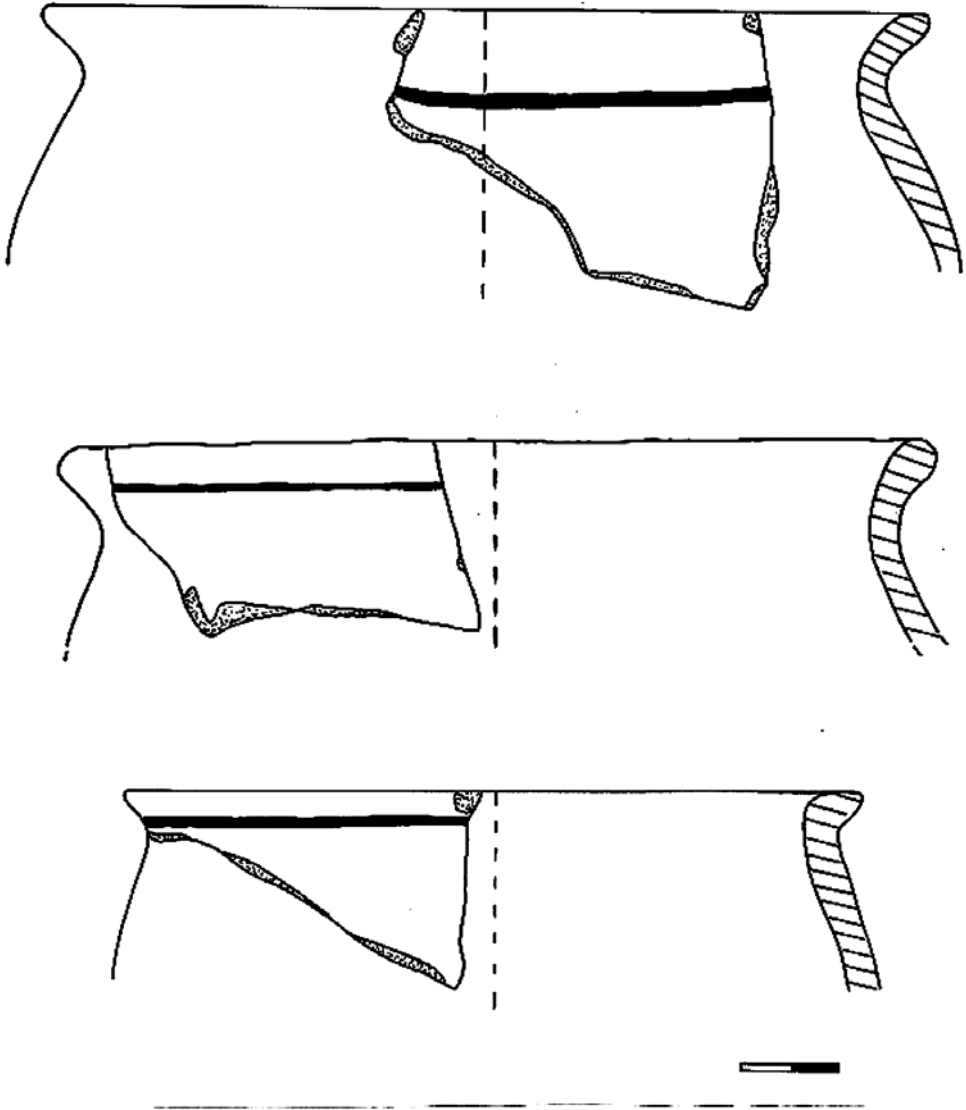
Zbiory prywatne.

Sejny. Market square stalls prior to and after the fire.

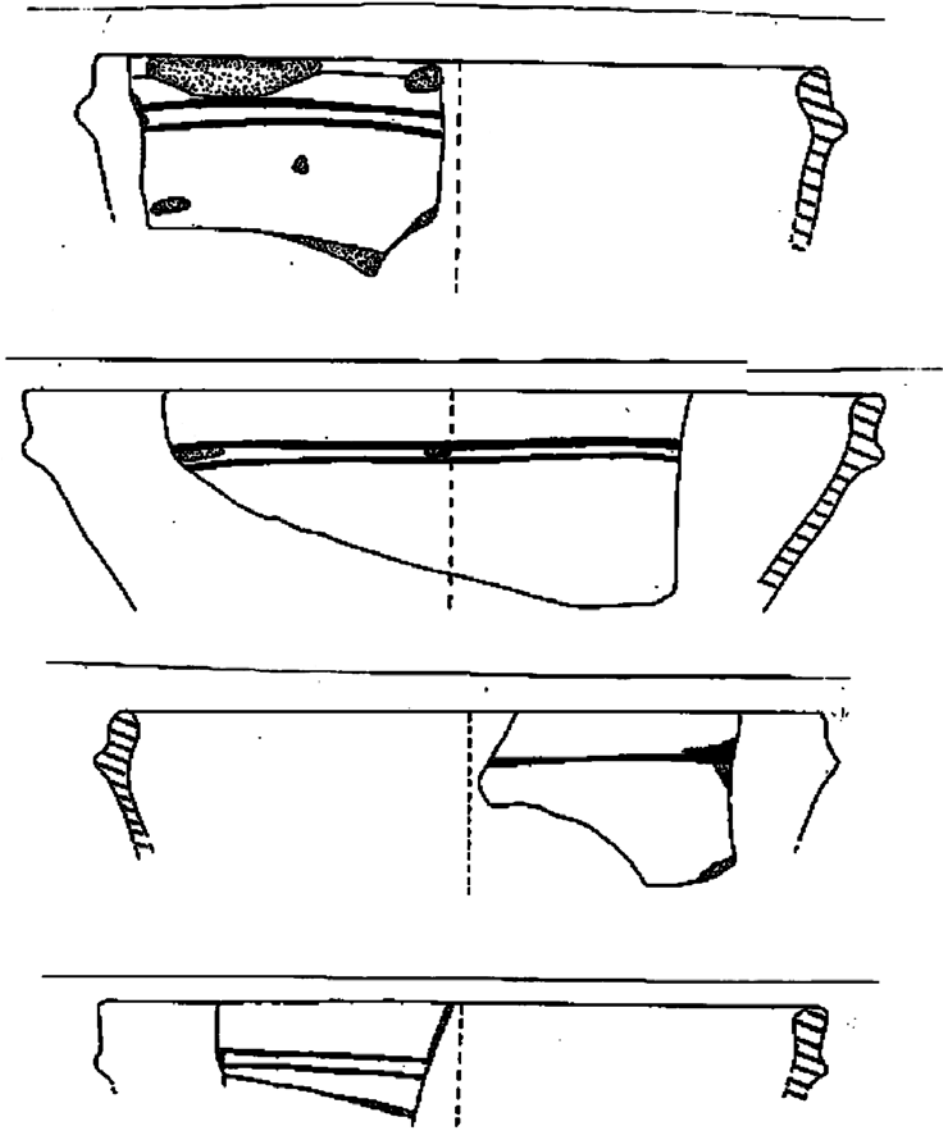
Private collections.

W trakcie badań odsłonięto relikty XIX- i XX-wiecznych budynków, pozostałości bruku kamiennego oraz zarejestrowano jamę - obiekt nr 1. Relikty XX-wiecznych budowli zalegały na całej badanej powierzchni (tzw. jatek oraz wyposażenia placu zabaw dla dzieci), zaś relikty dawnych kramnic targowych zarejestrowano tylko w narożniku NW wykopu 1, na głębokości 1,4 m. Był to fundament z polnych kamieni z zachowanym niewielkim fragmentem muru z czerwonej cegły łączonej zaprawą wapienną. Zarejestrowany obiekt nr 1 to jama o średnicy około 3 m, której wypełnisko stanowił piasek drobnoziarnisty koloru intensywnie czarnego, z korzeniami drzew. W trakcie eksploracji obiektu pozyskano ponad 300 przedmiotów codziennego użytku (m.in. fragmenty ceramiki, szklane butelki, fiołki apteczne). Wskazują one na odpadowy charakter obiektu. Pozyskany materiał zabytkowy ma szerokie ramy chronologiczne od neolitu, wczesną epokę żelaza po czasy nowożytne. Interesującym znaleziskiem jest neolityczny krzemienny drapacz i fragment dna naczynia z podsypką, datowany na XIV wiek. Pozostałe materiały to fragmenty ceramiki (około 2000), fragmenty kafli (100), fragmenty porcela-

ny sygnowanej (52), kapsle porcelanowe, szklane butelki i szkło apteczne (156), przedmioty metalowe, monety, ciężarki do sieci. Wartości poznawcze materiału są niewielkie ze względu na duże rozdrobnienie i zróżnicowanie oraz znikomy udział form charakterystycznych. Ponadto pochodzi on z warstwy kulturowej naruszonej przez współczesne inwestycje.

5. Sejny. Kramnice. Fragmenty ceramiki.
Sejny. Stalls. Fragments of ceramics.

6. Sejny. Kramnice. Fragmenty ceramiki.
Sejny. Stalls. Fragments of ceramics.

PRZYPISY

- ¹ K. Radziwiłko, *Żydzi Sejneńscy w latach 1650-1941*, praca magisterska (mps), Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń 2009, s. 25.
- ² S. Herbst, *Analiza układu przestrzennego miasta Sejny*, w: *Materiały do dziejów ziemi sejneńskiej*, pod red. J. Antoniewicza, t. 1, Białystok 1963, s. 223-230; A. Wędzki, *Miasteczka Pojezierza Sejneńskiego, ich historia, rozwój i założenia przestrzenne*, w: *Materiały do dziejów ziemi sejneńskiej*, pod red. J. Jaskanisa, t. 2, Warszawa 1975, s. 60-62.